

Az államkölesön.

A párisi egyezményeket tartalmazó törvényjavaslattal egynapon a képviselőház elé került az 500 millió pengős államkölesönt tárgyzázó törvényjavaslat is; a rendkívüli sürgösséget azonban úgylátszik, nem annyira magának a tranzakciónak küszöbön álló lekötése tette szükségessé (hiszen mértékadó pénzügyi körök már a párisi tárgyalások utolsó 2 hetében teljesen tisztában voltak azzal, hogy a magyar államkölesön kibocsátására a Young-kölesön emissziója előtt már nem kerühet sor) mint inkább az a politikai szükségesség, hogy a párisi egyezmények során hozott áldozatok legkézzelfoghatóbb ellenértéke, t. i. pénzügyi szuverenitásunk visszanyerése egy összszerszerűségében valóban imponáló kölesön lekötésére irányuló felhatalmazás törvénybeiktatása alakjában sürgösen ad oculos demonstráltassék.

A törvényjavaslat négy pontban sorolja fel azokat a célokat, melyek megvalósítására az 500 millió pengős kölesön felhasználandó lesz: ezek

a) *a MÁV beruházásai* (az exporttal kapcsolatban szükségessé vált teherkocsik beszerzése, a teherkocsipark fékrendszerének megfelelő átalakítása, motorkocsik és lokomotivok beszerzése, síncserék, állomási biztonsági berendezések, nemzetközi forgalomra szánt személykocsik beszerzése stb.)

b) *útépítési beruházások* (autóutak, a mezőgazdasági termékek szállításának megkönnyítésére új útépítések és átépítések, hidmegerősítések stb.)

c) *a hitelszervezetek kiépítése és megerősítése* a termelésnek a belföldi hitel megfelelően olcsóbbá tétele által való támogatására (a központi hitelszervezetek megfelelő tőkével való ellátása és a különböző szervezetek egységes vezetés és ellenőrzés alá helyezése.)

d) *különböző hasznothajtó beruházások* (a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő, valamint a soroksári Dunaággal kapcsolatos munkálatok folytatása, Dunahidak építése stb.).

Az államkölesön által fedezendő kiadások fenti csoportjainak áttekintésénél első pillanatra szembeötlik az, hogy a pénzügyi kormány a MÁV beruházásait is a felveendő államkölesönből kívánja fedezni, noha az 1924. évi IV. t.-c. értelmében, melyek idevágó rendelkezéseit az 1926. XV. t.-c. 16. §-a fenntartotta, e beruházások egy külön e célra felveendő kölesönből volnának fedezhetők. Mint ismeretes a pénzügyi kormány a múlt év nyarán tárgyalásokat is folytatott külföldön a vasúti kölesön tárgyában, ezek azonban annakidején a Jóvátételi Bi-

zottságnak a Békeszerződés 180. §-ára alapított ellenzése folytán meghiusultak. A törvényjavaslat indokolása nem fejti ki, hogy miért célszerűbb az államvasúti beruházások számára is a nagy államkölcsön keretében fedezetet keresni, bár a kérdés illetően megoldása nem teljesen plauzibilis; különösen a londoni tőkepiac legutóbbi eseményei ugyanis arra engednek következtetni, hogy egy szorosan vett államvasúti kölcsön aránylag kevésbé terhes feltételek mellett volna esetleg leköthető, mint maga a nagy államkölcsön, melynek kamatozása, előrehátatólag a magyar népszövetségi kölcsön aránylag magas kamatozásához fog igazodni. Szorosan vett államháztartási szempontból természetesen a kérdésnek éle nincs, minthogy az államkölcsön vasúti beruházási célokra fordítandó részére eső törlesztési és kamatszolgáltatást az Államvasutak viselik.

Egyébként persze a felveendő kölcsön útján megvalósítandó feladatesoportok helyes megválasztásának kritériuma adva van abban az elyben, hogy a kölcsön, mint rendkívüli állami bevétel egyrészt csak oly kiadásokra használtassék fel, melyekre a *rendes költségvetés keretében fedezet nincs*; másrészt lehetőleg olymódon fektetessék be, hogy a befektetések eléggé *produktívak* legyenek ahhoz, hogy a nemzeti jövedelmet legalább is a törlesztési és kamatszolgálathoz szükséges összeggel emeljék. Az első szempontból az útépitési beruházások tétele alatt felvett *rekonstrukciós* jellegű munkálatok, az utóbbi szempontból pedig a hid és a kikötő építések adnak bizonyos fokig aggodalomra okot; természetesen azonban az eredmény alakulása elsősorban attól függ, hogy a beruházások miként fognak mezőgazdasági érdekeinkre kihatással lenni; amint általában a beruházások produktivitása tekintetében nem is annyira az egyes munkaterületek megválasztása, mint inkább annak az egyelőre még ismeretlen programnak a rugalmassága lesz döntő, amely szerint a beruházások eszközöltetni fognak.

Ebből a szempontból mindenesetre megnyugtató a törvényjavaslat 4. szakaszának az a rendelkezése, hogy a kölcsön egészben vagy részben való tényleges felvételek a felhasználás módozatai tekintetében a törvényhozás előzetes jóváhagyását fogja a pénzügyminiszter kikérni.

A kölcsön fedezetéül a pénzügyminiszternek joga lesz, de csak a népszövetségi kölcsönt és az amerikai kormánnyal szemben fennálló Relief-hiteltartozást követő rangsorban, lekötni az állam összes (brutto) vámjövödelmét, továbbá a cukoradóból, a cukor utáni kincs-

tári részesedésből ,a dohányjövedékből és a sójövedékből eredő állami bevételeket. De ha szükséges a pénzügyminiszternek a fentiekén felül más állami jövedelmeket is joga lesz elzálogosítani.

Már maga az a tény, hogy az új kölcsön felvételénél a kormánynak ismét az állami jövedelmek elzálogosításának a háborút követő legziláltabb éveinket felidéző (és különben is önkéntelenül kissé a Fuggerek korára emlékeztető) módszeréhez kell folyamodnia, meglehetősen csalódást idézett el azoknak a körében, akik túlságosan realis illuziókat fűztek azokhoz a kommunikékhez, amelyek mind arról számoltak be, mily nagyra értékelik külföldön állampénzügyeiknek az utolsó években talán túlságosan is konszolidált voltát. Viszont azonban természetesnek látszik ilyen szigorú fedezeti kikötés alkalmazása akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy a nemzetközi tőkepiac éppen eléggé, ha ugyan nem túlságosan, el van árasztva államkölsönigényekkel ahhoz, hogy egy olyan kis állam részéről, mint Magyarország, maximális garanciákat követelhessen; különösen akkor, amidőn még forgalomban vannak népszövetségi kölcsönünk ugyanilyen fedezettel bíró kötvényei, tehát az elhelyezkedést kereső tőke számára nem plauzibilis, hogy miért elégedjék meg ugyanolyan, sőt talán alacsonyabb kamatozás mellett kisebb fedezettel. Ami azonban a javaslatban tényleg meglepő az a további bevételek elzálogosítására vonatkozó felhatalmazás; az elmúlt esztendőben ugyanis az elsősorban lekötni kívánt bevételek összege 350 millió pengő körül járt és így ha a pénzügyi kormány csak a lehetőségét is felveti annak, hogy a jövőben a szobanforgó bevételi források jövedelme esetleg nem fogja egy 500 milliós kölcsön kamatszolgáltatásának 150%-os fedezetét adni, ez már önmagában is azzal a hátránnyal járhat, hogy bel- és külföldön egyaránt megingathatja az állami jövedelmeink *stabilitásába* vett bizodalmat.

A törvényjavaslat felhatalmazza a pénzügyminisztert arra, hogy a törlesztéses kölcsön kibocsátásáig ugyanazon jövedelmek fedezetül lekötése mellett a törlesztéses kölcsönből visszafizetendő átmeneti hitelt vegyen igénybe.

Egyelőre azonban sem a törlesztéses, sem a függő kölcsönök lekötésére nem került sor (a pénzügyminiszter által az OKH. részére lekötött 10 millió dolláros kölcsön nem tartozik az államkölsönnel kapcsolatos hitelműveletek körébe és nem is az államkölsönből, hanem a mezőgazdasági export jövedelméből lesz visszafizetendő); a bel és külföldi sajtó ugyan már a párisi tárgyalások fo-

lyamata alatt befejezett tényként beszélt a nagy államkölcsönnek a londoni Rotschild-ház útján történt elhelyezéséről, de a párisi tárgyalások elhúzódása folytán már május közepén nyilvánvaló lett, hogy az egyezményeknek a szerződő felek által történő ratifikálása, mely a kölcsön kontrahálásának közjogi előfeltétele, nem történhetik meg oly időpontban, hogy a magyar kölcsön emissziója megelőzze a német reparációs kölcsön június 10-re kitűzött kibocsátását. Lényegileg a kölcsön felvételének a nyári hónapokig való eltolódása nem jelent különösebb hátrányt; ha a kölcsön jegyeztetése még a Young kölcsön előtt történt volna meg, úgy kétségtelenül szembe találtuk volna magunkat a külföldi tőkepiacnak éppen a Young kölcsönre való tekintettel kialakult „vá-
 rakozási feszültség“-ével, amely a kölcsön feltételeit mindenestre szigorította volna; míg ellenben a német kölcsön síma és gyors lebonyolítása után — különös tekintettel arra, hogy ez utóbbi tranzakcióba a magát eddig a nemzetközi piactól meglehetősen távol tartó francia tőke is igen nagy mértékben bekapcsolódik — előreláthatólag kedvezőbb lélektani pillanatban történhetik kölcsönünk jegyeztetése, annál is inkább, minthogy időközben a nagy indiai és japáni kölcsönök is lebonyolódtak, még pedig olyan túljegyezéssel, hogy a tőkepiacon kínálatként jelentkezett tőkék egy tetemes része felszabadult

Egyik legfontosabb kérdés az államkölcsön problémakörében az, vajjon az egész 500 milliós emisszió egyszerre, vagy pedig csak részletekben kerüljön jegyzésre. Az utóbbi módozat mellett két igen jelentős szempont szól; az egyik, hogy a tervbe vett beruházások természete, olyan, hogy csak több éves program keretén belül vihető keresztül; így tehát tetemes kamatvesztéséget szenvednénk, ha az egész kölcsönt egyszerre vennők fel és hatalmas összegeket kellene esetleg évekig betétek és egyéb kevésbé gyümölcsöző befektetések alakjában hertetnünk. A másik szempont az, hogy a $7\frac{1}{2}\%$ -os népszövetségi kölcsön konverziójának lehetősége csak 1934-ben nyílik meg, addig tehát aligha volna módunkban alacsonyabb kamatozású trancheokat kibocsájtanunk, míg ellenben 1934 után — hacsak a nemzetközi tőkepiac helyzete addig ismét nem változik meg oly előre nem látható körülmények, mint pl. egy újabb amerikai tőzsdéi hossz által — kedvezőbb feltételekre lehetne kilátásunk. Irányadó e részben azonban mégis a beruházások által megvalósítani kívánt közgazdasági program kell hogy legyen; egy helyes beruházási politika által elérhető konjunkturafellendülés aránylag széles kamatmar-
 geok kompenzálását is könnyen lehetővé teszi.

A magyar egyházi adójog alapelvei. Erről a széles érdeklődésű kérdéstről tartott előadást nagyszámú, előkelő közönség előtt dr. Takács György pénzügyi fogalmazó, a Pénzügyi Fogalmazók Lapjának szerkesztője, a Magyar Jogászegylet 24-iki ülésén, amelyen Benedek Sándor közigazgatási bírósági másodelnök elnökölt.

Előadó, aki az egyházi adójognak úgyszólván egyetlen szakértője, a bevezetőben a bevett és elismert vallások adóztatási joga közötti különbséget ismertette és kapcsolatban az egyházi adók közjogi jellegének vizsgálatával megállapította, hogy a bevett felekezetek adói közadók, az elismerteké azonban nem, mert a közadójelleg egyik lényeges alkotóeleme: közigazgatási behajtás lehetősége ezeknél hiányzik.

Érdekesen fejtegette Takács azokat a felületeket, amelyekben az egyházi adók a politikai hatóságok jogkörével érintkeznek és ismertette a kormányzat, a kultusz- és pénzügyminiszter, a közigazgatási hatóságok és bíróság, valamint a községek beavatkozási lehetőségeit. A legutóbbi idők törvényhozásában (1927. V. t.-c.) olyan tendenciát lát, amely mellett alig lehet alkotmányjogi aggggály nélkül elsiklani, mert elvonni a közigazgatási behajtási jogát az egyházközségtől, — amint azt a törvény lehetővé teszi, — azt jelenti, hogy az adóbehajtás teljesen lehetetlenné válik, mert hiszen közadóknál bírói behajtásnak helye nem lehet. A törvény tehát módot nyújt az egyházközségek teljes lerombolására, holott azok fennállása közjogi törvényeinkben gyökeredzik.

A jogorvoslatok rendkívül szövevényes rendszerének magyarázata után áttért előadó az egyházi háztartás bevételi forrásaira. Sorra vette a bevett felekezetek hitközségi bevételeit, a szubvenciókat, a jószágjövdelmeket, a rendes és rendkívüli egyenes adókat, az alapokat, az illeték természetével bíró stólákat, a fogyasztási adó jellegű jövdelmeket stb. és különösen fejtegette a párbér megjelenési formáit, annak dologi és személyi természetét s a vitákat, amelyek a teher körül lezajlottak és amelyek a párbérkérdés végleges rendezését még ma is gátolják.

Befejezésül leszögezte előadó azt a véleményét, hogy incidentális törvényhozói és kormányzati rendelkezések helyett, amelyek a zavaros helyzetet még jobban kimélyítik, az érdekeltek bevonásával meg lehetne teremteni a hitközségi adózás egyöntetű szabályozását és amely mellett az adóalanyok teherbíró képessége is szem előtt tartatnék, de az egyházközségek sem volnának pusztulásra kárhozzatva.

Az előadást vita követte. Többek felszólalása után Benedek elnök a vita folytatását az őszi munkaprogram keretébe utalta. Ennek folyamán Takácsnak az egyházi adózás egységes menetét szabályozó törvénytervezete fogja a tárgyalások alapját szolgáltatni.